

Posudek diplomové práce

Bc. Filip Liška: Na Měsíc a ještě dál. Historické eventy ve veřejném prostoru, Diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2023.

Oponent: Mgr. Jakub Jareš, Ph.D.

Práce Filipa Lišky je pozoruhodným pokusem, jak uchopit relativně nový fenomén historických akcí a festivů pořádaných firemními, individuálními a neziskovými aktéry. V jejich popisu a hodnocení autor poukazuje na řadu shodných rysů s formátem marketingových eventů, a proto pracuje s pojmem „historický event“. Autor vychází z vlastní zkušenosti, kdy byl zapojen do připomínky prvního přistání na měsíci (*Moon50* v roce 2019), jehož organizace vzešla právě z firemního prostředí. Tato zkušenost jej vedla k obecnějšímu mapování podobných akcí a výsledkem je diplomová práce, která je v mnoha ohledech inovativní, ačkoli nezůstává bez otazníků.

Ten první a hlavní se týká samotného vymezení „historického eventu“. Výpůjčka z oblasti marketingu se zdá být z mnoha důvodů lákavá a v lecčem také velmi funkční, protože pomáhá vnímat vybrané historické festivity a akce v kontextech, které jsou vlastní marketingovému a obecně firemnímu prostředí. Jak autor ukazuje, akce označitelné jako „historické eventy“, mají často za cíl posílit vztahy publika k vybranému tématu či značce, sázejí silně na emoce či pracují s nabízenými historickými obsahy jako s produkty.

Potíž s pojmem „event“ ale přichází v okamžiku, kdy bychom se ptali, kde přesně vede hranice mezi historickou slavností, představením historického šermu, muzejní nocí, zámeckým dnem atd. atp. a historickým eventem. Filip Liška si je těchto obtíží vědom a v úvodní kapitole různé druhy otázek a pochybností představuje a komentuje. Vyzdvihuje přitom, že interdisciplinární pojmová výpůjčka z marketingu a komunikačních studií pomáhá zúžit výzkumné pole a soustředit analýzu na podstatné prvky. Zaujímá tedy k pojmu „historický event“ zčásti utilitární přístup, anebo jej přinejmenším nechápe esenciálně, což je dobře.

Z mého pohledu nejnosnějším vymezením formátu „historického eventu“ je definice dle typu jejich organizátorů. Ti často pochází z firemního a neziskového sektoru. Filip Liška na tuto skutečnost opakovaně upozorňuje a již v úvodu práce zmiňuje, že některé z nich kromě zkušenosti s marketingem či eventovým managementem spojuje také to, že „se leckdy proti tradičním institucionálním aktivitám vymezují.“ (s. 4). Není náhodou, že práce Filipa Lišky je metodologicky postavena právě na rozhovorech s aktéry vybraných historických eventů. Jejich profesní zázemí, hodnoty a zkušenosti jsou totiž zřejmě tím hlavním, co činí jistý typ historických akcí a festivů odlišným od nepřeberného množství ostatních.

Při čtení diplomové práce mě proto mnohokrát napadlo, zda právě tito aktéři – autorovi respondenti a jejich motivace, prekoncepty, hodnotová východiska, profesní zvyklosti a další charakteristiky – neměli být hlavním objektem zkoumání.

Autor místo toho volil strukturu práce, kdy formát historických eventů ohledával z pěti různých perspektiv v pěti kapitolách nazvaných Organizace, Komunikace, Emoce, Produkt a Edukace. V každé z nich se opíral jednak o analýzu rozhovorů se svými respondenty, jednak o různorodou literaturu z oblasti komunikačních studií, paměťových studií, reenactment studies a dalších oborů a v neposlední řadě také o vlastní zkušenost s daným formátem akcí.

Výsledkem jeho velmi dobré připravenosti k analýze je detailní rozbor různých aspektů historických eventů a vykreslení specifik tohoto žánru. Musím se však přiznat, že přes erudovanost analýzy i přes vysokou schopnost autora podat ji odborným a zároveň živým stylem, mi text jednotlivých kapitol připadal poněkud repetitivní. Velmi podobné charakteristiky jednotlivých eventů se objevovaly znovu a znovu v každé kapitole, viz například charakteristiky *Běhu pro Paměť národa*: „podobně *Běh pro Paměť národa* plní primární roli fundraisingu“ (s. 8) – „Ku příkladu každoroční *Běh pro Paměť národa* organizace Post Bellum je jen malým výsekem práce a aktivit této neziskové organizace a funguje jako fundraisingový nástroj.“ (s. 18) – „*Paměť národa* zajímavě propojuje eventovou praxi, fundraisingové nástroje a historickou látku.“ (s. 33) – „V tomto ohledu se *Běh pro Paměť národa* z historických eventů v této práci nejvíce blíží tradičnímu event marketingu, když se snaží utvzovat vztah ke své značce a zároveň vytvářet nové vztahy s novými dárci.“ (s. 52).

Toto opakování se týkalo i ostatních eventů. Není to samozřejmě chyba, spíše to lze chápat jako nutnou daň za analytický přístup. Nicméně to minimálně pro mě znovu otevírá otázku, zda diplomová práce nemohla přeci jenom více pozornosti věnovat jednak samotným aktérům, jednak společensko-politickému kontextu, v němž se eventy odehrávají. Tuto výtku ale lze chápat spíše jako námět pro případné pokračování výzkumu.

Z mého pohledu nejinspirativnější části diplomové práce se týkají právě sociálního a politického kontextu historických eventů. Chtěl bych zde vyzdvihnout několik momentů. Autor popisuje skepsi či přinejmenším komplikovaný vztah nemalé části organizátorů k veřejným institucím („U řady eventů je nicméně patrná určitá skepse k veřejným institucím. Ať už jde o pochybnosti ohledně jejich schopností spojených s organizací podobných akcí a nějaké obecné procesuální efektivity nebo o jejich přístup k jednotlivým historickým námětům.“, s. 19). Zachycuje tak fenomén ústupu autority státu jako hlavního garanta politiky paměti a pluralizaci i komercializaci tohoto pole. Bylo by zajímavé dozvědět se více o tom, jak velkou motivací je pro organizátory eventů například kritika údajně nedostatečné úrovně školního dějepisu, či stavu muzealizace témat soudobých dějin. Další otázkou by mohlo být, nakolik se soukromým iniciativám a specificky historickým eventům daří politiku paměti a její různé projevy ovlivňovat. V této souvislosti mě napadá například podobnost formy prezentace mezi eventem *Milada70* (bannery „Zavražděna komunisty“ na veřejných budovách) a „eventem“ ministerstva vnitra, které umístilo na svoji budovu banner s Putinem v pytli na mrtvoly. Dochází zde k transferu marketingových prostředků do veřejné sféry právě díky zkušenosti s eventy?

Jiným momentem je ekonomické pozadí historických eventů. Například organizace Post Bellum je zajímavým příkladem organizace, která se přerodila z občanské iniciativy v de facto firmu, která silně dbá na svoji značku a ekonomickou udržitelnost. Jiného druhu se zdají být eventy pořádané aktéry z primárně ziskově orientovaných firem, kteří historické eventy realizují jako bohužel volnočasovou aktivitu. (Z vlastní zkušenosti mohu odkázat také na projekt *Za Zdí* týkající se uherskohradištské věznice, který vzešel z prostředí marketingové agentury Little Greta). Lze například pozorovat, že původně volnočasová a dotovaná aktivita se díky nabytým zkušenostem a kontaktům stává postupně také předmětem běžných zakázek?

Posledním momentem, který chci zmínit, navazuje na autorovu tezi, že „v roce 2009 lze hledat pomyslné kořeny eventového hnutí“ (s. 22), což posléze dobře dokládá na proměnách typologie a hodnotových východisek akcí spojených se 17. listopadem. Tato pasáž textu ve mně rozehrála pamětnickou strunu, za což se předem omlouvám, protože figura akademika-pamětníka, který poučuje mladší, jak to tehdy bylo, ve mně vždy vyvolávala rozpaky. Proto jen stručně přidávám svůj zážitek ze 17. listopadu 2004, kdy jsem se podílel na organizaci průvodu z Albertova na Václavské náměstí. Přibližně dvoutisícový průvod převážně studentů tehdy narazil na Národní třídu na bariéru koncertního pódia, kde probíhala oficiální akce za účasti primátora Béma, prezidenta Klause, hudebníků O. Hejmy, A. Brichty a dalších, a

nemohl se pohnout dál. Výsledkem byl silný pocit konfrontace dvou světů, kdy se protestně orientovaný průvod, kritizující mimo jiné právě Klause, střetl s estrádní zábavou a sebeuspokojením vystupujících politiků. Koncert finančně podpořil pražský magistrát, avšak organizace a do jisté míry také obsahová náplň byla úkolem soukromých firem Smart-team a Event Concept. Neznám podrobně souvislosti angažmá těchto firem, a tak připojuji tuto vzpomínku jen jako drobnou inspiraci pro případnou sondu do ještě dřívějšího období, v němž lze možné pozorovat pohyby předcházející onomu „eventovému hnutí“, které zmiňuje Filip Liška.

Nad rámec těchto obsahových inspirací a otázek, které práce vyvolává, bych chtěl vyzdvihnout formální kvality práce. Jako velmi cenné vnímám, že autor jako přílohu doplnil kompletní přepisy rozhovorů s respondenty. To z práce činí skvělý materiál pro případné využití dalšími badateli v blízké i vzdálenější budoucnosti. Velmi vysoce hodnotím také schopnost autora zařadit výzkum do souřadnic nejaktuálnější mezinárodní literatury a jeho sebejistý pohyb na tomto poli. V neposlední řadě je třeba vyzdvihnout jazykovou úroveň práce, velmi pokročilou stylistickou úroveň i bezchybný pravopis (kromě několika překlepů).

Závěrem chci zopakovat, že práce Filipa Lišky je inspirativním a originálním příspěvkem, který obrací pozornost na specifickou formu historie ve veřejném prostoru, a vyzdvihnout, že skýtá prostor pro další prohlubování výzkumu v případné práci disertační.

Diplomovou práci velmi rád doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat známkou výborně.

V Praze 28. 8. 2023

Jakub Jareš

